

Tradisi Lisan
KERAMAT
TUNKU SYARIF KEDAH
di Pulau Labuan

Tradisi Lisan
KERAMAT
TUNKU SYARIF KEDAH
di Pulau Labuan

LOW KOK ON

PENERBIT UNIVERSITI MALAYSIA SABAH

Kota Kinabalu • Sabah • Malaysia

<http://www.ums.edu.my>

2014

Ahli Majlis Penerbitan Ilmiah Malaysia (MAPIM)

© Universiti Malaysia Sabah, 2014

Cetakan Pertama, 2009

Cetakan Kedua, 2010

Cetakan Ketiga, 2014

Hak cipta terpelihara. Tiada bahagian daripada terbitan ini boleh diterbitkan semula, disimpan untuk pengeluaran atau dikeluarkan ke dalam sebarang bentuk sama ada dengan cara elektronik, gambar serta rakaman dan sebagainya tanpa kebenaran bertulis daripada Penerbit Universiti Malaysia Sabah, kecuali seperti yang diperuntukkan dalam Akta 332, Akta Hak Cipta 1987. Keizinan adalah tertakluk kepada pembayaran royalti atau honorarium.

Segala kesahihan maklumat yang terdapat dalam buku ini tidak semestinya mewakili atau menggambarkan pendirian mahupun pendapat Penerbit Universiti Malaysia Sabah. Pembaca atau pengguna buku ini perlu berusaha sendiri untuk mendapatkan maklumat yang tepat sebelum menggunakan sebarang maklumat yang terkandung di dalamnya. Pandangan yang terdapat dalam buku ini merupakan pandangan ataupun pendapat penulis dan tidak semestinya menunjukkan pendapat atau polisi Universiti Malaysia Sabah. Penerbit Universiti Malaysia Sabah tidak akan bertanggungjawab terhadap sebarang masalah mahupun kesulitan yang timbul, sama ada secara menyeluruh atau sebahagian, yang diakibatkan oleh penggunaan atau kebergantungan pembaca terhadap kandungan buku ini.

Perpustakaan Negara Malaysia Data Pengkatalogan-dalam-Penerbitan

Low, Kok On

Tradisi Lisan Keramat Tunku Syarif Kedah di Pulau Labuan / Low Kok On,

Mengandungi indeks

Bibliografi: ms. 160

ISBN 978-967-5224-34-8

1. Oral tradition--Labuan.

398.20959523

2. Malays--Folklore. I. Judul.

Muka taip teks:

Book Antiqua

Saiz taip teks dan *leading*:

11/12 poin.

Diterbitkan oleh:

Penerbit Universiti Malaysia Sabah

Tingkat Bawah, Perpustakaan

Universiti Malaysia Sabah

Jalan UMS

88400 Kota Kinabalu, Sabah

Dicetak oleh:

Gayawara Sdn. Bhd.

No. 2, Jalan Nountun, Kg. Bambangan Inanam,

Tingkat Bawah, Wisma Capital

88450 Kota Kinabalu, Sabah

Beras Kedah rempah Labuan
Masak gulai dicampur santan
Syarif Kedah keramat Labuan
Cahaya iman menjadi rebutan.



Sungai Lalang airnya keruh
Tempat membesar anak haruan
Girang hati bertambah separuh
Mendengar kisah keramat di Labuan.

*“Tu ta kay gur-i mardan-ra parasti
bi-gird-i kar-i mardan gard u rasti.”*

“Berapa lama harus anda berdoa di makam orang alim? Ikutilah apa yang telah dilakukan olehnya, anda akan selamat.”



*“How long will you worship at the tombs of holy men? Busy yourself with
the works of holy men, and you are saved!”*
(Alauddin Attar dalam Nicholson, 2006:143)

Istimewa untuk setiap warga Malaysia,
yang mengagumi,
seorang alim ulama,



yang benar-benar beriman,
ikhlas ucapan dan luhur perbuatannya,
lalu diberkati Allah.

KANDUNGAN

Senarai Foto
Senarai Peta
Penghargaan

BAB 1: KERAMAT MELAYU DAN MANUSIA BERMARTABAT WALI 1
DALAM PELBAGAI AGAMA DAN TRADISI KEPERCAYAAN LAIN

Pendahuluan
Definisi Legenda Keramat
Tokoh Keramat dalam Tradisi Kristian
Tokoh Keramat dalam Tradisi Judaisme
Tokoh Keramat dalam Tradisi Hinduisme dan Buddhisme
Tokoh Keramat dalam Tradisi Islam
Kepercayaan Keramat antara Agama yang Berlainan
Siapa Tunku Syarif Kedah?

BAB 2: KERJA LAPANGAN DAN DOKUMENTASI TEKS VERBATIM 23
KERAMAT TUNKU SYARIF KEDAH

Pendahuluan
Orang Kedayan dan Melayu Brunei di Pulau Labuan
Kerja Lapangan
Latar Belakang dan Tempat Kajian
Hasil Kerja Lapangan
Dokumentasi Teks Verbatim Keramat Tunku Syarif Kedah
Penutup

BAB 3: KERAMAT TUNKU SYARIF KEDAH 59

Pendahuluan
Asal Usul Tunku Syarif Kedah
Personaliti Tunku Syarif Kedah
Kealiman dan Ketokohan Mengembangkan Agama Islam
Kerama Tunku Syarif Kedah
Unsur Misteri Kematian Tunku Syarif Kedah
Unsur Kepercayaan Terhadap Kebenaran Legenda
Keramat Tunku Syarif Kedah
Upacara Bersabit Keramat Tunku Syarif Kedah
Penutup

BAB 4: KERAMAT TUNKU SYARIF KEDAH DAN KERAMAT TERPILIH LAIN: SATU PERBANDINGAN

95

Pendahuluan

Haji Abdul Salam (Sabah)

Tuk Kenali (1868-1933, Kelantan)

Habib Noh (1788-1866, Singapura)

Lebai Kader (Kedah)

Keramat Tunku Syarif Kedah dan Keramat Terpilih

Lain: Satu Perbandingan

Misteri Kematian Tokoh Keramat

Kepercayaan Popular Selepas Kematian Tokoh Keramat

Penutup

BAB 5: PENUTUP

Lampiran

Bibliografi

Indeks

SENARAI FOTO

Foto		Halaman
1.1	Gambar bertarikh 30 November 1940 yang dipamerkan di ruang pameran Muzium Labuan menunjukkan rombongan Islam Cina yang melawat Pulau Labuan telah disambut oleh Tunku Syarif Kedah (duduk di tengah, berserban dan bersarung Melayu)	19
3.1	Kubur Tunku Syarif Kedah di Tanah Perkuburan Islam, Kampung Ranca-Ranca, Labuan	85

SENARAI PETA

Peta		Halaman
2.1	Lokasi pengumpulan teks Keramat Tunku Syarif Kedah di Pulau Labuan	31

PRAKATA

Ilham menulis buku ini datangnya daripada hasil kerja lapangan beberapa orang pelajar Universiti Malaysia Sabah, Kampus Antarabangsa Labuan (UMS, KAL) yang telah merakamkan tiga buah cerita mulut berkenaan Tunku Syarif Kedah pada akhir tahun 2005. Setelah membaca ketiga-tiga cerita mulut tersebut, penulis tertarik dengan unsur misteri dan keajaiban seorang keramat hidup di Labuan pada zaman sebelum tercetusnya Perang Dunia Kedua.

Atas sebab ini, pelajar UMS, KAL lain mula membuat kerja lapangan merakam dan mentranskripsi cerita mulut Tunku Syarif Kedah daripada informan di seluruh Pulau Labuan sepanjang tahun 2006. Penulis terhutang budi kepada mahasiswa dan mahasiswi UMS, KAL (2005 dan 2006) yang secara langsung dan tidak langsung telah melibatkan diri dalam kerja lapangan mengumpul cerita lisan Tunku Syarif Kedah. Tanpa adanya sumber pertama hasil titik peluh mereka masakan buku ini dapat dihasilkan.

Penulis juga ingin merakamkan setinggi terima kasih kepada pihak Perpustakaan Wilayah Persekutuan Labuan, Muzium Negeri Labuan dan Perpustakaan Universiti Malaya (UM) yang meminjamkan bahan rujukan tambahan kepada penulis dalam proses menyiapkan buku ini. Ucapan terima kasih juga ditujukan kepada semua staf di Unit Penerbitan UMS yang diketuai oleh Profesor Dr. Mohd Sarim bin Haji Mustajab atas usaha bagi menjayakan penerbitan buku ini.

Tidak ketinggalan, penulis turut terhutang budi dengan semua informan, iaitu penduduk berketurunan Kedayan dan Melayu-Bunei yang dengan rela hati menyampaikan kisah Tunku Syarif Kedah. Semua nama informan ini telah dirahsiakan atas sebab kepentingan kebebasan peribadi mereka. Cerita yang disampaikan oleh mereka akan penulis ingati sehingga akhir hayat penulis.

Seterusnya, jutaan terima kasih turut penulis rakamkan terhadap segala sokongan moral dan suntikan semangat yang telah diberikan oleh Profesor Datuk Dr. Kamaruzaman bin Ampon, Naib Canselor UMS, Profesor Madya Tuan Haji Inon Shaharuddin, Dekan Sekolah Pengajian Seni (UMS) dan rakan akademik penulis yang lain seperti Profesor Madya Dr. Ismail Ibrahim (UMS), Profesor Dr. Ahmat Adam, Profesor Dr. Amran Ahmed (UMS), Profesor Dr. Vincent Pang (UMS), Profesor Madya Dr. Ho Chong Mun (UMS), Profesor Madya Dr. Noriah Taslim (Universiti Sains Malaysia), Profesor Madya Dr. Danny Wong (Universiti Malaya), Profesor Madya Dr. Andreas Totu (UMS) dan Profesor Madya Mat Zain bin Mat Kib (UiTM, Cawangan Sabah).

Kepada isteri dan anak-anak tersayang, iaitu Goh Moi Hui, Low Wei Shang dan Low Wei Ying, jutaan terima kasih diucapkan kerana kesabaran dan sokongan yang kalian suntikkan selama ini kepada seorang insan yang serba naif dan lemah dalam proses menyiapkan buku ini.

Penulis turut tidak lupa akan Puan Lee Guit Chin, ibu tersayang yang meninggal dunia dalam keadaan yang tenang pada 2 Mac 2008 di Alor Setar, Kedah. Jasa dan kasih sayang ibu akan penulis ingat selalu.

Akhir sekali, ribuan terima kasih turut penulis rakamkan kepada penyunting buku ini, Dr. Saidatul Nornis Hj. Mahali (UMS), Puan Ainun Jamil (UMS), pereka kulit buku, Encik Mohd Azareen Aminullah (UMS), Encik Rayner A Balandong dan semua individu lain yang telah menghulurkan bantuan dan sumbangan mereka, sama ada secara langsung dan tidak langsung sehingga buku ini berjaya diterbitkan.

Low Kok On

Sekolah Pengajian Seni
Universiti Malaysia Sabah
2009